

Maa- ja metsätalousministeriö
Kirjaamo
kirjaamo@mmm.fi
jussi.laanikari@mmm.fi

Viite: Maa- ja metsätalousministeriön ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen välinen kokous 25.11.2013 kanta-arvioiden tuottamisesta vuonna 2014

LAUSUNTO SUOMEN KARHUKANNASTA

Maa- ja metsätalousministeriön ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen välisen, vuodelle 2014 laaditun tulossopimuksen perusteella tutkimuslaitos huolehtii suurpetojen pyyntilupamenettelyn edellyttämästä kannan kehityksen ja kestävän metsästystason tietotuotannosta.

Lausuntonaan karhukannan tilasta Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos esittää seuraavan.

Arvio karhukannan runsaudesta, pentutuotosta ja metsästyskestävyydestä pohjautuu vuonna 2013 tehtyihin petoyhdyshenkilöverkoston havaintoihin. Arviossa keskitytään ilmoitettuihin pentuehavaintoihin, joista noin kolmasosa on ollut mahdollista varmistaa jälkimittauksin. Kokonaisuudessaan karhuhavaintojen määrä (11 193 kpl) väheni hieman vuoteen 2012 verrattuna (12 031). Myös pentuehavaintojen määrä väheni edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2012 kirjattiin 964 pentuehavaintoa ja vastaavasti vuonna 2013 pentuehavaintoja oli 794. Havaintojen lukumäärien vaihteluihin voivat vaikuttaa eläinten lukumäärän muutosten ohella petoyhdyshenkilöiden motivaatio, yleisön kiinnostus ilmoittaa havaintoja ja/tai median kiinnostus suurpetoasioihin.

Kaikista pentuehavainnoista tehdyn analyysin perusteella erilliset pentueet tunnistetaan toisistaan. Erillisiä pentueita arvioitiin olleen 132–156 (kuva 1), mikä on edellisvuotta vähemmän (143–168). Kevään pentutuotto huomioiden vuoden 2014 karhujen lukumäärä arvioidaan 1 405–1 535 yksilön suuruiseksi (taulukko 1).

Suomen karhukanta oli huipussaan vuonna 2010, jonka jälkeen kanta on tasaisesti pienentynyt noin 30 % (kuva 2). Vuoden 2013 havaintojen perusteella arvioiduissa yksilöiden lukumäärissä tapahtui edelliseen vuoteen verrattuna hieman vahvistumista lähinnä itäisessä Suomessa, kun taas lännessä ja keskisessä Suomessa karhukanta taantui. Kamanhoitoalueittain tarkasteltuna vakiintuneen kannan hoitoalueella yksilöiden lukumäärä on hieman kasvanut, ja vastaavasti kehittyvän kannan hoitoalueella sekä levittäytymisvyöhykkeellä kanta on pienentynyt.

Keskisen Suomen karhukannassa tapahtui noin 30 %:n väheneminen. Tämä paikantui lähinnä Pohjanmaan, Keski-Suomen ja Pohjois-Hämeen riistakeskusten alueelle. Vastaavasti karhukanta vahvistui Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Kaakkois-Suomen riistakeskusten alueella. GPS-lähettimien avulla saatu seuranta-aineisto osoittaa, että suurin osa tämän alueen karhupentueista liikkuu Riistakeskuksen kahden tai kolmen aluetoimiston alueella. Taulukossa 1 pentueet ovat kuitenkin merkitty vain yhden aluetoimiston alueeseen kuuluviksi.

Poronhoitoalueella huomattavana ongelmana on havainnoitsijaverkoston harvuus ja siitä johtuva havaintojen pieni määrä, minkä takia poronhoitoalueen kanta-arvioon liittyy muuta maata enemmän epävarmuustekijöitä. Tämän takia kerroin, jolla pentueiden lukumäärä kerrotaan kokonaisyksilömäärän saamiseksi, on 15, kun se poronhoitoalueen ulkopuolella on kymmenen. Poronhoitoalueen karhukanta on havaintojen perusteella runsain alueen eteläosissa, itäisen valtakunnanrajan tuntumassa.

Suurin pyyntiverotus, jonka eurooppalaisten karhukantojen on kokemukseräisesti arvioitu kestävän kannan pienentymättä seuraavina vuosina, on 10 % arvioidusta karhujen kokonaismäärästä. Karhukannan arvioidun koon ja tunnetun vuotuisen kuolleisuuden perusteella tehty ennustemalli Suomen karhukannalle antaa tuloksen, jonka mukaan tunnettu kuolleisuus, jolla karhukanta pysyisi tulevina vuosina nykyisen suuruisena, on 12 % (kuva 3, taulukko 2). Ennustemalli sisältää epävarmuustekijöitä, joista eräs on havaintoaktiivisuuden voimistumisen vaikutus todennäköisenä karhukanta-arviota kasvattavana tekijänä. Mallia tarkastellaan ja muokataan tarvittaessa vuosittain.

Ylijohtaja

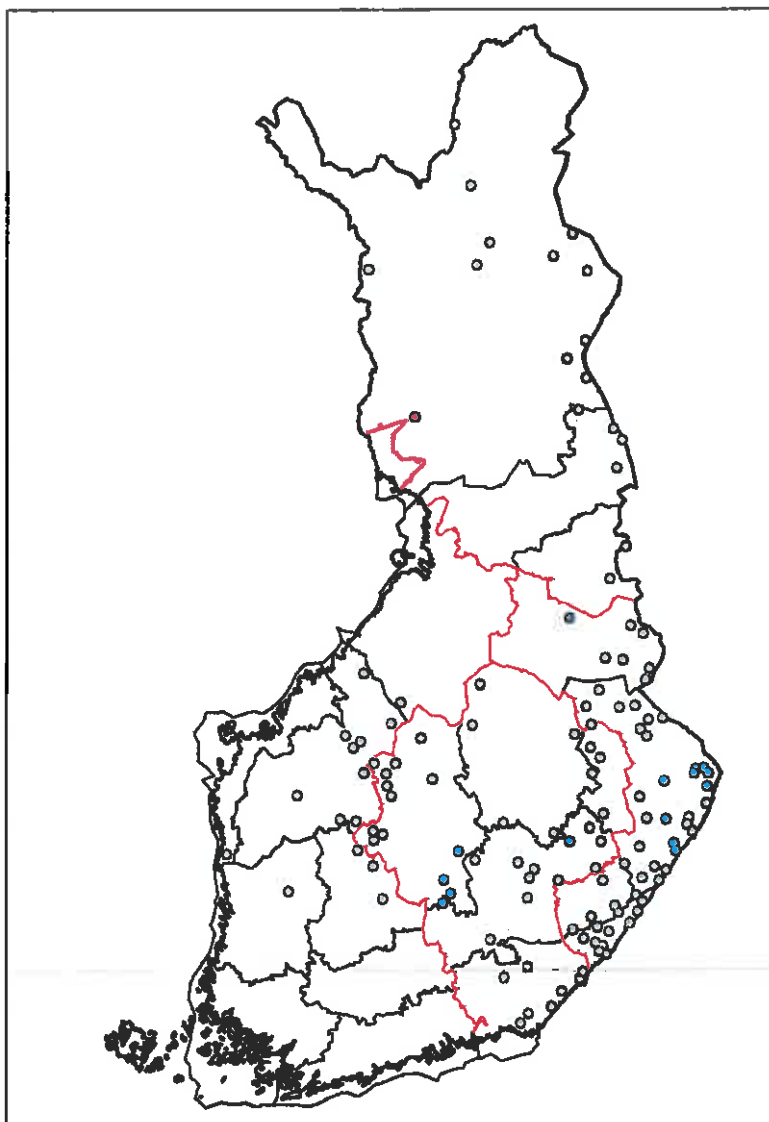

Eero Helle

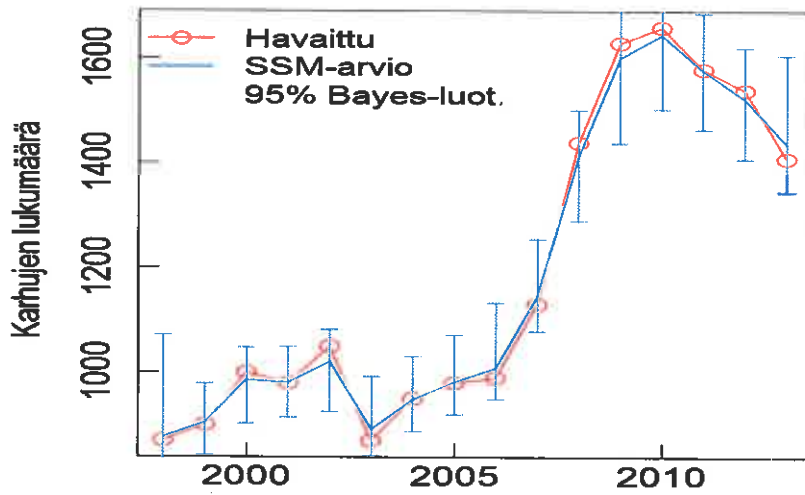
Tutkimusjohtaja

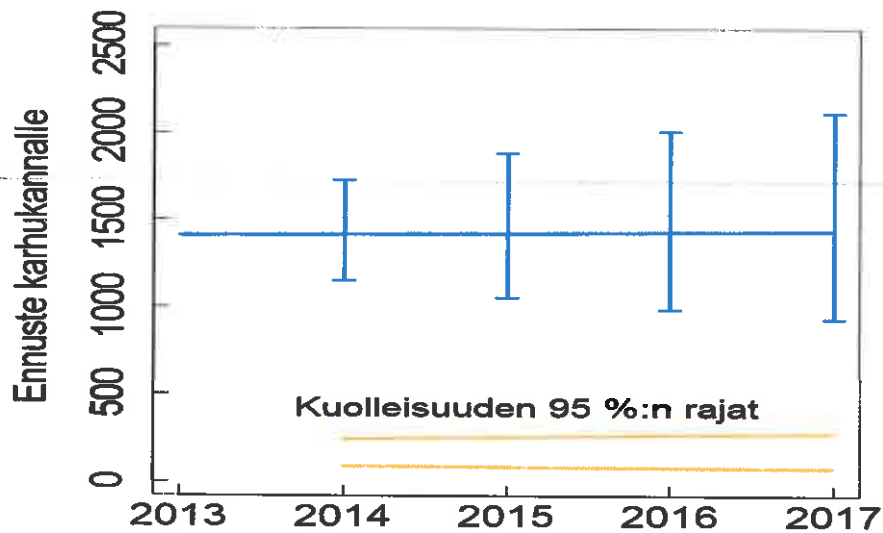
Vesa Ruusila

Kuva 1. Karhupentueet vuonna 2013.

Kuva 2. Karhukannan kehitys 1998–2013.

Kuva 3. Ennuste karhukannan koosta vuosiksi 2014–2017 tunnetun kuolleisuuden ollessa 12 %. Pylväät osoittavat kannan koon 95 %:n todennäköisyysjakauman ylä- ja alarajat. Kuvassa on esitetty myös kuolleiden karhujen (tunnettu kuolleisuus) lukumäärän vaihtelu kyseisellä 12 % vuotuisella verotusosuudella.

Taulukko 1. Karhukannan pentutuotto 2013 ja arvio vuoden 2014 yhtä vuotta vanhempien karhujen määrästä ennen metsästyskautta ja pentutuotosta.

Riistakeskus	Pentueet/pennut 2013	Vuotta vanhempia ennen metsästys- kautta 2014	Arvioitu pentutuotto 2014
Etelä-Häme	0/0	8–15	2
Etelä-Savo	15–17/23–25	125–140	25
Kainuu	13–15/31–35	90–110	40
joista poronhoito- alueen ulkopuolella	7/13	55–70	15
Keski-Suomi	13–15/22–26	100–120	30
Kaakkois-Suomi	20–22/32–35	165–185	35
Lappi	12–20/22–35	150–200**	35
Oulu	5/10	40–60	10
joista poronhoito- alueen ulkopuolella	1/3	8–15	3
Pohjanmaa	9–11/13–15	75–90	15
Pohjois-Häme	3/4	25–35	4
Pohjois-Karjala	34–40/54–56	290–340	55
Pohjois-Savo	6/8	50–60	8
Rannikko-Pohjanmaa	1/2	8–15	2
Satakunta	1/2	8–15	2
Uusimaa	0/0	3–5	2
Varsinais-Suomi	0/0	3–5	0
Koko maa	132–156	1 140–1 270*	265
Kannanholtoalueet			
Poronhoitoalue	22–30/47–64	240–290**	70
Vakiintuneen kannan hoitoalue	52–59/85–88	425–490	90
Levittäytymisvyöhyke	43–47/67–75	350–420	80
Kehittyvän kannan hoitoalue	15–20/24–26	125–200	25

* vaihteluvälin raja-arvot pyöristetty lähimpään kymmeneen; yläraja vaihteluvälin keskiarvojen summa

**arvio ottaa huomioon puutteet aineiston kattavuudessa

Taulukko 2. Ennuste karhukannan koosta vuonna 2017 kolmen erilaisen, vuosittain samana toteutuvan kuolleisuusasteen mukaan (tunnettu kuolleisuus 5, 12 tai 20 %). Ennuste on laskettu Bayes-todennäköisyyslaskennan mukaan.

Tunnetun vuotuisen kuolleisuuden osuus kannasta	Keski- arvokanta 2017	Kannan 95 % alaraja 2017	Kannan 95 % yläraja 2017
5 %	1 941	1 183	3 005
12 % *)	1 437	936	2 113
20 %	975	594	1 510

*) vertaa kuva 3, vakaan populaation ennuste.